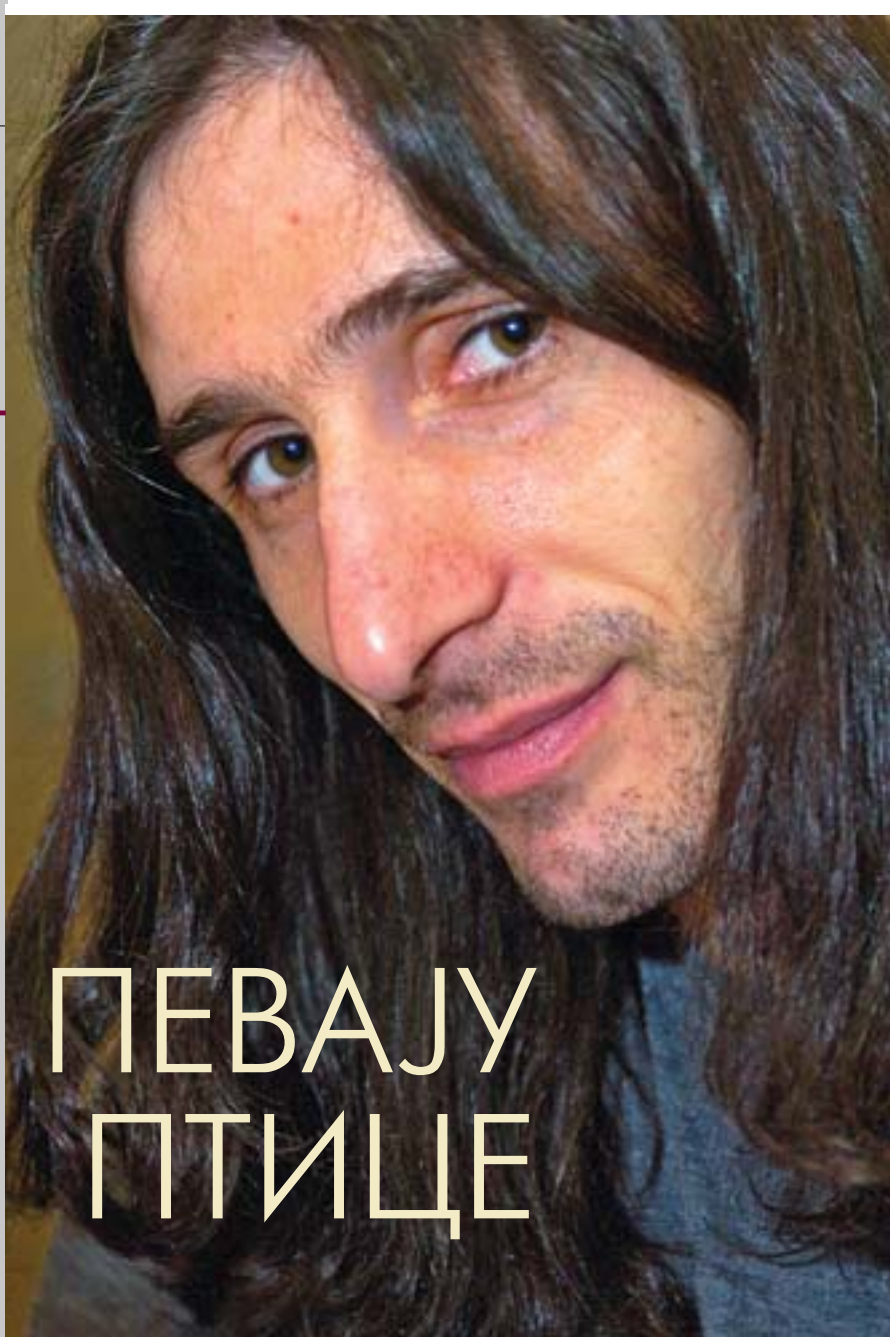

Старији водник
прве класе
Горан Тодоровић

ЗАШТО ПЕВАЈУ ПТИЦЕ

Када стане срце, онда је то крај живота. Не и у случају јунака наше приче, који је по много чему човек вредан сваке пажње. Старешину Горана Тодоровића, падобранца чувеног 63. батаљона, чије је тренутно место боравка Војномедицинска академија, а средство кретања инвалидска колица, треба упознати због више разлога. Ма како били образовани и без обзира колико имате животног искуства, од њега можете научити многе лекције о животу. Он је, пре свега, беспрекоран војник, па онда сањар, филозоф, спортиста... И после тешке повреде на обуци, бројних операција, оштећења виталних органа... он чврсто верује да ће стати на ноге и поново ходати по небу. Када га упознате, вероваћете и ви.

Репознатљиви звук хеликоптерске елисе. Пилот бира најкраћу ваздушну линију од Ниша пут Београда и максималну брзину. Неизбежне вибрације у кабини. На носилима, бледог лица, непомично лежи човек у униформи. Наједном отвара очи. Механичари га гледају у чуду и напрежу се да чују:

- Јесмо ли стигли?
- Стижемо брзо, не брине.
- Добро, припремите ми падобран да скочим.

Очи му се поново затварају, поново тоне у сан...

Изнавља му се враћају само први кадрови филма. Ведро јутро 18. децембра 2003. године. Уобичајени почетак радног дана у 63. падобранској бригади. Касарнски круг, поздрав, смотра, рапорти, дневни распоред... Стане редовно. Где си, Фацо? – пита га руковалац и задужује га падобраном. Опет поглед у небо. Група искусних старешина прилази хеликоптеру. Како падобранци кажу: *сви метеоуслови у границама дозвољеним за скакање.*

Нижу се летови, један за другим. Зубато сунце близу зенита. На реду је 984. скок. Још мало па хиљадарка! Висина 1.200 метара, припрема и... слободан лет, нови доживљај неба. Ретки облаци остају горе, земља се вртоглаво приближава. За десет секунди неописиве слободе летења, пет стотина метара понирања. Време је да се повуче ручица падобрана...

Тама. Нестало је небо, нема звука ветра... Само гласови из даљине: Фацоооо... Сlike из детињства. Лесковац, код Гаретове палате. Основна школа, јурцање за лоптом, друштво из краја...

Опет се буди. Око њега ужурбани људи у белим мантилима, маске преко лица. Над њим, уместо неба, јака светлост рефлектора.

Сан...

Отац, мајка, брат... Отац Радивоје, заставник прве класе, војник у најбољем смислу речи – исправан, чврст, дисциплинован, радан... Од речи и угледа, увек и свуда. Каријеру почео у Сарајеву, па онда прекоманде, Високо, Требиње и, најзад, Лесковац. Супруга Вукосава, синови Зоран и Горан. Од оца су наследили честитост и љубав према војном позиву, од мама Вуке нежност и фину нарав. Војничка породица. Ту су и гени, деде су погинуле у Народноослободилачком рату. Нажалост, уместо њихових речи, једине успомене су избледеле фотографије. У униформи, наравно.

ЖИВОТНА РАСКРСНИЦА

Ново свитање. Бар личи на тако нешто. Унаоколо белина, на лицу маска за довод кисеоника, апарати, цевчице, лампице које трепере. Тело не осећа, као да лебди у необјашњивом простору. Опет заранња у таму. Враћа се филм у коме недостаје један део...

Брат Зоран одлази у средњу војну школу, праћен породичним благословом. Чврст стисак очеве руке на растанку и скривена суза мајке уз брижан загрљај. Младићи на животној раскрсници, отац у више него заслуженој пензији.

Завршава хемијску школу, а већ је афирмисан спортиста, виђени момак из краја кога нико не зове по имену. Фаца! То је онај који увек помогне слабијем и старијем, учтив, радан, ведар, омиљен... Онај који мами девојачке уздахе, бива узор млађима и цењен међу старијим.

Деведесет трећа беше ружна година. Када су се многи момци склањали од униформи, вадиле пасоше и одлазили на

Спорт је Горанова страст, инспирација, одговор на изазове. Да има времена бавио би се готово свим дисциплинама. У данима младалачког стасавања одабрао је најтежи пут – дизање терета. Клуб „Лесковац“ и сјајни тренер Љубиша Коцић део су Горанових најлепших успомена. Брзо је напредовао и бележио одличне резултате: три пута првак Србије у омладинској конкуренцији и три бронзане, укупно шест медаља.

Седам година тренирао је теквондо, под руком нашег прослављеног репрезентативца Владимира Неретњака.

Освајао је просторства и упознао та дивна створења из света тишине. То му је омогућило звање рониоца П-2 (раније две звездице) и 50 урона. Члан је ронилачких клубова „Гусар“ из Ниша и „Браво“ из Београда.

Са природним лепотама наставио је да се дружи као члан београдског спелеолошког клуба „Ас“. Спуштао се у Мијаилову јаму, Ресавску пећину и Ивков понор, где се на дубини од 80 метара отискују слапови бисерно чисте воде.

Тамо се отиснуо у бездане, а као алпиниста је освајао највише европске врхове. Најпре се 2002. године попео на Монт Блан (4.810 метара) у друштву алпинистичког аса поручника Драгана Јеђимића, да би годину дана касније освојио највишу тачку Европе – Елбрус на Кавказу (5.642 метра). Вођа тог тима био је такође искусни алпиниста, старији водник Бојан Бранда, припадник „Кобри“. У екипи су били Дејан Гавриловић и Раде Вељковић, припадник МУП-а. У току једног сата смењивала су се четири годишња доба. Колико је подухват био опасан сведочи податак да је непосредно пред успон нашег тима настрадао петочлана међународна алпинистичка екипа.

У свету веома популарно слободно пењање (фриклајмбинг) стекао је поклонике и код нас. Горан је један од њих. Завршио је обуку на Јелшници, освајао на зубљене стене тако што је целокупну тежину тела „држао“ са свега три прста.

Стреличарство га је освојило на први поглед. Оружје древних ратника, мирна рука, врхунска концентрација... Ко зна где би му били такмичарски домети у дисциплини комплаунд да је било мало више времена...

Падобранство је његов терен. Своје знање је несребично преносио на млађе у Аероклубу „Лесковац“, где је наставник цивилног падобранства и члан управе.

све стране, постаје војник по уговору у чети војне полиције за противтерористичка дејства. Беспрекорно физички припремљен, силно мотивисан, постаје поуздан ослонац своје јединице.

Интензивна обука, логоровања, гађања, маршеви...

Примеран, одличан, нарочито се истиче... Огледало за војника најплеменитијег кова.

Обука на познатом полигону Бубањ, крај Ниша. Препреке, мете, оружје... Нишани, гађај, погоди... Десет минута паузе. Војници пале цигарете. Њему је то страном, никада то није чинио. Ни кап алкохола није попио. Такав је. У даљини посматра падобранске куполе како се отварају и плешу по небу. Какав призор! Та сцена постаје опсесија. Данима их гледа. Пробаће, па шта буде.

Капетан Илија Тодоров је већ искусан падобранац, командант, официр од имена и каријере. На разговор га доводи старији водник Дејан Јосијевић. Хвала ти, Дејане. Садашњи командант Специјалне бригаде није био у недоумици. То је момак какав нам треба...

На детаљним лекарским прегледима једнодушна оцена: челично здравље. На проверама физичке спремности – рекордни резултати. Уз слу-

На „крову“ Европе

жбене оцене, препоруке и мишљења широм отворена врата у нови војнички свет...

Јава...

Види лице лекара који нешто говори, спушта му руку на раме, али не чује га. Разазнаје тек понеки глас. Више му чита са усана. Схвата да је стање озбиљно, не осећа ноге, руке не може да помера, главу једва. Пада у кому, двадесети пут...

Како се брзо смењују кадрови. Борбени задаци. То мора да су они тешки дани када смо јуришали, клели се да све можемо, хоћемо и морамо. Да никога, никада и нигде нећемо оставити по цену властитог живота. Шта је живот ако нема друга, шта је отаџбина ако нема слободу? Тако је васпитаван од малих ногу, то је и завет падобранца популарне *Шестдесеттреће*.

Најзад, падобранска обука. Машта преточена у стварност. Старешине за вечно памћење: поручник Душан Петровић, старији водници Иван Митровић и Дејан Радојковић. Душан заслужан за позлату његовог борбеног духа, Дејан ће се опходити као према брату, увек спреман да му помогне, а Иван му је открио истину: *само падобранци знају зашто птице левају?* Тајна је скривена међу облацима.

Завршена падобранска обука. Оцена одличан. Први скок уписан у књижици 26. децембра 1995. године.

Годину дана касније, пред стројем Бригаде чита се наређење: Горан Тодоровић се унапређује у чин водника.

Ратно окружење, тешка времена, више на терену него код куће. Четири године без дана годишњег одмора. У каријери ни сат на боловању. Лично обезбеђење начелника Генералштаба, нови задатак за човека од великог поверења.

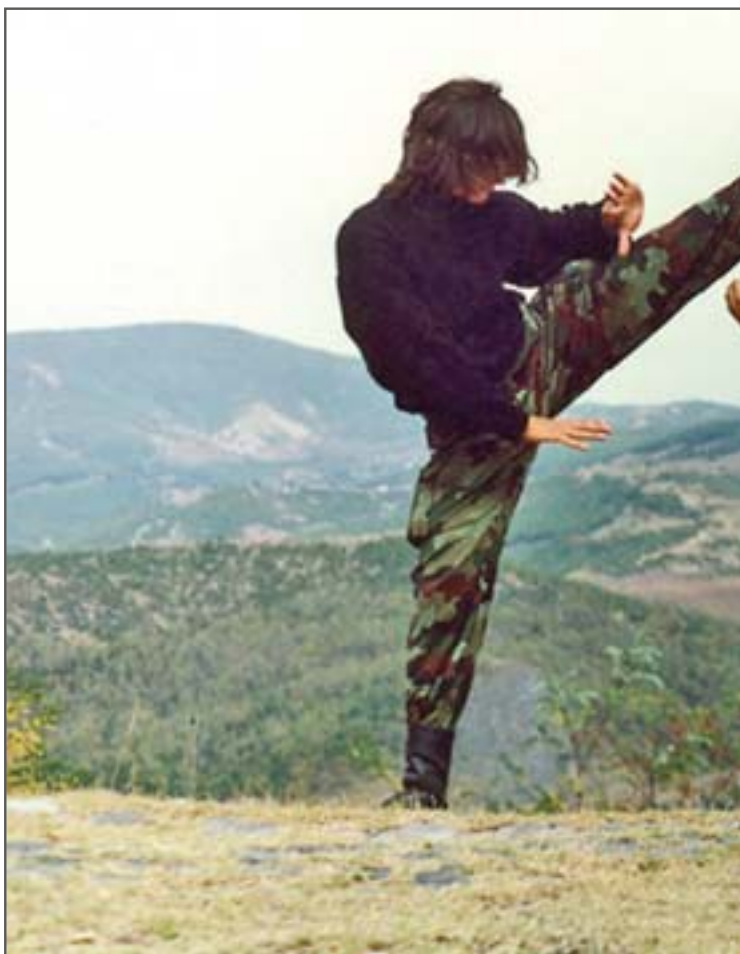
Орден за заслуге из области безбедности је на његовим грудима.

Поново на небу. На њему, широком и питомом, има места за све. Падобранец је његов тренутни гост, господар никада. Тамо се хода по облацима. Скокови са великих висина (ВИНО). Високо искакање (5.500 метара), ниско отварање (750 метара). Сто секунди неописиве слободе, узбуђења, радости и напетости, а брзина тела је 180 километара на сат! Е, то се памти за цео живот.

Скок са пуном ратном опремом, тешком педесетак килограма, нешто је сасвим друго. Онда је падобран само превозно средство борцу да стигне на положај, освоји терен, отвори ватру.

Пролазе године. Обучава десетак генерација војника. Сјајни момци. У *Шестдесеттрећу* долазе одабрани. Једном њихов падобранец, заувек њихов падобранец. У тој блештавој галерији види ликове најбољих: Желимир Крижов, мајстор борилачких вештина, Ратко Јуришин, тениски тренер, Драган Степанов, одбојкаш...

Вазда се диви колегама из „Небеских видри“. На такмичењима освајају све што се може освојити. Државни прваци, репрезентативци, медаље на домаћим и међународним такмичењима, спортисти године Војске... Опчињава га дисциплина „релатив“. Зову је балет на небу. Број фигура чланова екипе у задатом времену. Учи од њих, а потпуковник Мирко Пртора му помаже да проникне у још једну тајну. Од искусног инструктора се може много научити, а његово знање је велико, искуство огромно. Ту је и старији водник Драган Ћурчић, падобрански ас са 3.000 скокова, инструктор код кога је похађао вишу падобранску обуку. Ево и старијег водника Драгана Пантелића, најбољег друга, он ће се јавити када је нај-

теже. Нажалост, неки су прерано отишли у легенду. Потпуковник Горан Остојић, сјајан војник и човек, оличење падобранске части коме је веровао све, осим да ће у ватреном вихору отићи без повратка...

МЕНТАЛНА СНАГА

Који кадрови недостају у Горановом филму?

Тога дана, приликом последњег скока, када је повукао ручицу за отварање падобрана, уместо да се купола напуни ваздухом, она се умрсила. Практично беспомоћан, пао је шест метара од бетонске писте. Приликом стравичног удара у утабану земљу, дочекао се на ноге. Најпре му је стало срце, али за тренутак. Срце никада неће издати јунака. Остале повреде да се човек најези: настрадало пет кичмених пршљенова, три преломљена, грудна кост пукла напола, стравичне унутрашње повреде стомака, губитак слуха...

Шест операције кичме и стомака. Осећај тела само до пола. Међутим, свакодневно вежба и напредује. Повратио је снагу руку, формирао поново групу мишића. Под будним оком пожртвованих лекара, целокупног особља и управе Војноме-

ХУМАНИСТА

Човек који је увек помагао људима на разне начине, сем осталог дао је крв више од 40 пута, организовао и учествовао у бројним хуманитарним акцијама. Члан је Горске службе спасавања „Станица“ из Београда. Успешно је завршио курс, стекао знање и овладао вештинама неопходним да би се људи и материјална добра избавила од стихије.

Ваздухопловни савез Србије прихватио је Горанову иницијативу за изроду правилника по коме би, као и у свету, особе са хендикепом могле да се баве падобранством. Обиман текст је при крају и ускоро ће га проследити комисији на усвајање.

дицинске академије његов дуг и мукотрпан опоравак је све извеснији.

Већ у првим реченицама, саговорника плени благим погледом и топлим речима. Његово лице уоквирено негованом дугом црном косом, подсећа на блиставе ликове са платна ренесансних мајстора сликарства. Ментална чврстина и снага, постојаност и неописива енергија осећају се до задивљујућих размера. Своју несрећу објашњава с филозофским миром и говором мудраца. Вели, дешава се, то је део ризика утканог у необичну професију. Дневно се широм света изведе на милион скокова, а сваки падобранац пакује своју судбину.

Окружен је пажњом свих који су му на срцу. Брижна породица, другови из јединице, пријатељи из младости. Сва срце куцају за Горана. Па није он ма ко, он је Фаца! Када је требало помоћи, ту су његови падобранци, када је требало прикупити новац за операцију у Шведској, опет су били на висини. И то посебно истиче, јер су се одрицали дела својих скромних примања не би ли намакли потребна средства за пут, пратиоца и захват. Можда су затајили неки други, али не би он о томе.

ВИДОВДАНСКИ СУСРЕТ

Колико је Горан поштен, паметан и драг човек, сведоче писма која му стижу, речи подршке са свих страна. На сајту ветерана 63. падобранског батаљона, који је зналачки осмислио Саша Гацик, а Горан му је на томе неизмерно захвалан, безброј је топлих порука, дирљивих речи подршке, охрабрујућих обраћања. А све се могу свести у једну реченицу: *Фацо, никада те нећемо заборавити, уз тебе смо, држи се и победићеш!*

У живописном градићу Хоманторпс на југу Шведске недавно је лечен посебном ласерском методом. Приликом доласка слух му је био оштећен више од 88,4 одсто. Када су сазнали ко им је и какав пацијент, лекари су дозволили да се избуши плафон собе, поставе ужад и справе за вежбање. За то се нарочито zaloжио др Микаел Бакман, спелолог и падобранац почетник. Током 73 дана лечења, љубазни домаћини, са којима је склопио трајно пријатељство, ставили су му на неограничено располагање Интернет, сале за одмор и рекреацију.

Сада чује знатно боље, лакше комуницира. Кичма остаје основно питање Горанове будућности. Постоји излаз у Русији, на једној приватној московској клиници. Сама операција кошта око 20.000 евра, а изводи се применом такозване СТЕМ методе (узимањем матичних ћелија, њиховим развојем и враћањем у оштећене делове кичме). Колектив ВМА је први понудио помоћ, не чекајући шта ће други рећи и предузети.

Горан јесте везан за инвалидска колица, али не мири се са лежањем у кревету. Његов радни дан траје дуго и вазда му недостаје још мало времена. Вежбе у сали за физикалну терапију су део обавеза, онда следи индивидуални тренинг, па разврставање поште, писање, дописивање, отписивање... Завршава занимљив есеј, пуно чита. На његовом списку је тачно 212 наслова. С нестрпљењем чека Видовдан, празник када ће га другови из јединице повести у Вршац, где ће се седми пут окупити активни и резервни састав да обележи свој дан. Ове године, са двојицом ветерана, Горан је организатор дружења. Каже, то су му најлепши дани током опоравка.

И минулих година, другови су га у Вршцу пазили као мало воде на длану, показујући му колико им значи и шта су све спремни да учине за њега.

Када све ово време патње постане део успомена, стаће, вели, на ноге, обући ће униформу и задужити падобран. Уз чврсту вољу и Божију помоћ. *Тренутно сам заустављен у корак и сну, каже на расстанку и обећава да ће поново ходати по облацима...* ■

Бранко КОПУНОВИЋ